

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-17>

УДК 336.276

СТРУКТУРА, ДИНАМІКА ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ДЕРЖАВНОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ УКРАЇНИ

STRUCTURE, DYNAMICS AND CURRENT TRENDS OF UKRAINE'S EXTERNAL GOVERNMENT DEBT

Батракова Тетяна Іванівнакандидат економічних наук, доцент,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5710-9416>**Денисенко Анастасія Андріївна**студентка,
Запорізький національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0460-3867>**Batrakova Tatiana, Denysenko Anastasiia**
Zaporizhzhya National University

У статті проаналізовано показники державного та гарантованого державою боргу України за 2013–2020 рр., визначено основні тенденції та причини виникнення. Стаття присвячена оцінці тиску державного зовнішнього боргу на економіку України. Визначено тенденції частки зовнішнього боргу у валовому внутрішньому продукті, проаналізовано структуру зовнішнього державного боргу України протягом 2016–2020 років за типами кредиторів та позичальників, за видами валют погашення, за строком погашення. Описано основні тенденції боргової безпеки України, зокрема: відношення платежів щодо обслуговування боргу до доходів та ВВП, відношення обсягу боргу до експорту, відношення боргу до доходів бюджету, відношення боргу до ВВП, відношення короткострокового боргу до його загального обсягу. Проведений аналіз свідчить про наявність як позитивних, так і негативних тенденцій в управлінні державним боргом.

Ключові слова: державний та гарантований державою борг, зовнішній державний борг, обслуговування державного боргу, структура боргу, вартість обслуговування державного боргу.

В статье проанализированы показатели государственного и гарантированного государством долга Украины за 2013–2020 гг., определены основные тенденции и причины возникновения. Статья посвящена оценке давления государственного внешнего долга на экономику Украины. Определены тенденции доли внешнего долга в валовом внутреннем продукте, проанализирована структура внешнего государственного долга Украины в течение 2016–2020 годов по типам кредиторов и заемщиков, по видам валют погашения, по сроку погашения. Описаны основные тенденции долговой безопасности Украины, в частности: отношение платежей по обслуживанию долга к доходам и ВВП, отношение объема долга к экспорту, отношение долга к доходам бюджета, отношение долга к ВВП, отношение краткосрочного долга к его общему объему. Проведенный анализ свидетельствует о наличии как положительных, так и отрицательных тенденций в управлении государственным долгом.

Ключевые слова: государственный и гарантированный государством долг, внешний государственный долг, обслуживание государственного долга, структура долга, стоимость обслуживания государственного долга.

The public debt management is an important element of sustainable economic growth. The purpose of the paper is to analyze current trends in public and state-guaranteed debt of Ukraine and identify the main shortcomings of the country's debt policy. Particular attention is paid to the study of the current state and trends of external debt, as it forms the basis of Ukraine's public debt in all years. Its structure includes loans from international financial organizations, foreign governments, foreign government bonds, commercial loans. The article is devoted to assessing the pressure of public external debt on the economy of Ukraine. The subject of the study is the external public debt and its characteristics in the context of ensuring financial stability and economic development in Ukraine. The following methods were used in the study: analytical, statistical and logical, structural-factorial and comparative. The main risks that may arise from inefficient management of external debt are described. The tendencies of its share in the gross domestic product are determined, the structure of the external public debt of Ukraine during 2016–2020 by types of creditors and borrowers, by types of repayment currencies, by forty repayments is analyzed. External debt is compared with other macroeconomic indicators to assess the debt burden on the economy. The main trends of

Ukraine's debt security are described, for example: the ratio of debt service payments to revenues and GDP, the ratio of debt to exports, the ratio of debt to budget revenues, the ratio of debt to GDP, the ratio of short-term debt to total public debt. The degree of Ukraine's dependence on loans from international financial and credit organizations has been studied. The main weaknesses of the government's debt policy that negatively affect Ukraine's credit rating have been identified, as a result of which further growth of the external public debt may significantly slow down the growth rate of Ukraine's economy. The analysis shows the presence of both positive and negative trends in public debt management. However, Ukraine still has a low level of debt security, which requires finding effective methods of public debt management.

Keywords: public and state-guaranteed debt, external public debt, public debt service, debt structure, cost of public debt service.

Постановка проблеми. В умовах наявності в Україні значного дефіциту бюджету та нестабільної політичної ситуації соціально-економічний розвиток стає неможливим без залучення зовнішніх запозичень. Внаслідок цього критично зростає боргове навантаження на економіку, тобто значна частина бюджетних коштів відволікається на погашення і обслуговування боргу та зужуються можливості підтримки економічної активності. Неefективне управління запозиченими ресурсами провокує боргову кризу та фінансову нестабільність. Отже, в результаті інтернаціоналізації господарських процесів, посилення відкритості національних економік поряд із постійним збільшенням боргових зобов'язань потребує вдосконалення системи управління державним боргом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему зовнішнього державного боргу досліджувало багато іноземних та вітчизняних науковців. Зокрема, серед іноземних економістів, які присвятили свої праці борговим відносинам Дж. Кейнс, П. Кругман, А. Лернер, Д. Рікардо, А. Сміт, С. Фішер. У вітчизняній літературі ці питання досліджували: Ю. Бажал, В. Базилевич, Ю. Бездітко, І. Бураковський, Т. Вахненко, В. Горбачук, М. Савлук, К. Кривенко, М. Туган-Барановський, А. Філіпенко та інші. Регулярно публікують інформацію щодо зовнішнього боргу держави Національний банк України [4], Міністерство фінансів України [2].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Вирішення проблеми обслуговування державного боргу є одним із ключових факторів економічної стабільності в країні. Бюджетний потенціал держави, стабільність її національної валюти і, отже, фінансова підтримка міжнародних фінансових організацій значною мірою залежать від вирішення проблеми боргу.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у дослідженні зовнішнього державного боргу України, аналізі чинників його фор-

мування, оцінюванні впливу наявного рівня заборгованості на фінансову безпеку країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні, проблема високого рівня заборгованості є актуальною не лише для України, а й для багатьох країн світу. Високий рівень боргу характерний не тільки для слаборозвинених країн, а й для таких країн як США, Великобританія, Франція, Японія. Наприклад, за підсумками 2020 року відношення валового державного боргу до ВВП у США становило 131,3%, у Японії – 266,2%, у Франції – 118,7%, у Великобританії – 108,0% [1]. Досягати сталого економічного зростання цим країнам дозволяє ефективно використання залучених за кордоном ресурсів. В той час в Україні рівень боргу до ВВП у 2020 році становив 60,8%. Таким чином, сам борг не є шкідливим і небезпечним для держави та суспільства. Важливим є не тільки розмір боргу щодо ВВП, але і його структура, вартість залучення та механізм використання.

Показники державного та гарантованого державою боргу України за 2013–2020 рр., наведені в табл. 1. Як свідчать дані табл. 1, протягом 2013–2020 рр. усі показники державного та гарантованого державою боргу мають стійку тенденцію до зростання як у гривневому виразі, так і у валютному виразі. У гривневому еквіваленті загальний розмір боргу протягом 2013–2020 рр. зріс в чотири рази. Тенденція до зменшення відбувалась лише у 2019 році.

Отже, з даних таблиці 1 видно з 2014 року боргове навантаження перевищує граничну межу в 60 % ВВП, передбачену Бюджетним кодексом України, а у 2016 досягло максимального значення в 81%. Це було викликано випередження темпів нарощування обсягів боргу порівняно з темпами зростання ВВП. Починаючи з 2017 року після глибокої депресії почалося економічне зростання та стабілізації боргової ситуації. У 2020 році знову спостерігається перевищення темпів зростання боргу над ВВП.

Таблиця 1

Показники державного та гарантованого державою боргу України за 2013–2020 рр.

Роки	Державний та гарантований борг	Приріст	Валовий внутрішній продукт	Приріст	Державний борг/ ВВП
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	%
2013	584 114	+13,3	1 454 931	+3,3	40,1
2014	1 100 564	+88,4	1 566 728	+7,7	70,2
2015	1 572 180	+42,9	1 979 458	+26,3	79,4
2016	1 929 759	+22,7	2 383 182	+20,4	81,0
2017	2 141 674	+11,0	2 982 920	+25,2	71,8
2018	2 168 627	+1,3	3 558 706	+19,3	60,9
2019	1 998 275	-7,9	3 974 564	+11,7	50,3
2020	2 551 936	+27,7	4 194 102	+5,5	60,8

Джерело: складено авторами за даними [2; 3]

Таблиця 2

Структура державного та гарантованого державою боргу України протягом 2013–2020 рр.

Роки	Зовнішній борг		Внутрішній борг	
	млн. грн.	Питома вага, %	млн. грн.	Питома вага, %
2013	300 025,4	51,4	284 088,7	48,6
2014	611 697,1	55,6	488 866,9	44,4
2015	1 042 719,6	66,3	529 460,6	33,7
2016	1 240 028,7	64,3	689 730,0	35,7
2017	1 374 995,5	64,2	766 678,9	35,8
2018	1 397 217,8	64,4	771 409,3	35,6
2019	1 159 221,6	58,0	839 053,8	42,0
2020	1 518 934,8	59,5	1 033 000,8	40,5

Джерело: складено авторами за даними [2]

Аналізуючи структуру державного боргу України протягом 2013–2020 років, можемо спостерігати, що зовнішній борг складає основу державного боргу України у всіх роках (табл. 2).

Проблема зростання боргового навантаження країни обумовлена стрімким зростанням зовнішньої складової державного боргу, яка в результаті спричиняє зростання валютних витрат з обслуговування боргових зобов'язань та створює додаткові загрози для девальвації національної грошової одиниці.

Для здійснення зовнішніх запозичень Урядом використовуються різноманітні боргові інструменти, серед яких перевага віддається борговим цінним паперам, тобто облігаціям зовнішньої державної позики (ОЗДП), а також кредитним угодам (рис. 1).

Зовнішній борг за підсумками 4 кварталу 2020 р. становив 1258,52 млрд. грн. [2]. У структурі зовнішнього державного боргу 52,46% становили ОВДП, 35,23% – кредити від міжнародних фінансових організацій.

Найбільший обсяг кредитування серед міжнародних фінансових організацій Уряд України отримує від Міжнародного банку реконструкції та розвитку, а саме 149,66 млрд. грн., що становить 11,88% усього обсягу зовнішньої державної заборгованості. Значні обсяги фінансування країна отримала також від Європейського Співтовариства, а саме 132,36 млрд. грн., або 10,51% усієї зовнішньої заборгованості. Третім найбільшим кредитором є Міжнародний Валютний Фонд, борг перед яким становить 119,57 млрд. грн., або 9,50% усього обсягу зовнішнього боргу [2].

Якщо говорити про заборгованість за позиками, одержаними від органів управління іноземних держав, то найбільше Україна заборгувала Росії, а саме 17,13 млрд. грн., або 39,35% усієї заборгованості іноземним державам, Японії – 16,53 млрд. грн., або 37,42% та Німеччині – 8,99 млрд. грн., або 20,65%.

В структурі боргових цінних паперів найбільшу частку складають ОЗДП

Рис. 1. Структура зовнішнього державного боргу України станом на 31.12.2020 р.

Джерело: складено авторами за даними [2]

2015 р. (37,00%), ОЗДП 2020 р. (17,73%), ОЗДП 2013 р. (12,85%), ОЗДП 2017 р. (12,85%), ОЗДП 2018 р. (10,06%) [2].

Одним з факторів ризику, який має зовнішній борг, є його валютна структура. Нестабільність національної грошової одиниці щодо валют, у яких деномінований борг, спричиняє збільшення боргового навантаження на державу, оскільки в разі падіння курсу обсяг державного боргу збільшується, що може спричинити проблеми з обслуговуванням боргу.

Найбільшою складовою у 2016-2018 рр. є борг, номінований у дол. США, на нього припадає 42-44%. Вагомою є частка СПЗ (спеціальні права запозичення МВФ), яка протягом досліджуваного періоду мала тенденцію до зниження з 18,4% у 2016 році до 14,2 у 2020 році. Натомість частка євро мала протилежну тенденцію та збільшилась з 5,5% у 2016 році до 13,9% у 2020 році (рис. 2). Частка української гривні становила приблизно 30%. Але за результатами 2019 року ситуація дещо покращилась, коли частина валютного державного боргу була конвертована у гривню через значний попит на внутрішні українські боргові цінні папери. Станом на кінець 2020 р. у структурі зовнішнього боргу України 36,2% становив долар США, 35,0% – українська гривня, 13,9% – євро, 14,2% – спеціальні права запозичення.

Крім загального огляду структури і динаміки зовнішнього державного боргу Укра-

їни, доцільно розрахувати основні показники вітчизняної боргової безпеки (табл. 3).

Згідно даних таблиці, можемо спостерігати зростання валового зовнішнього державного боргу та ВВП. Варто зазначити, що відношення зовнішнього державного боргу до ВВП характеризується змінною тенденцією. При встановленому критичному значенні показника на рівні 40%, спостерігається перевищення цих меж за весь досліджуваний період. Лише у 2016 та 2019 роках відношення обсягу валового зовнішнього боргу до ВВП найбільш наближалось до нормативного і становило 40,2%. Відношення зовнішнього державного боргу до доходів від експорту товарів та послуг демонструє відносну довгострокову спроможність держави акумулювати валютні надходження без додаткового тиску на сальдо платіжного балансу. За даними таблиці видно, що протягом 2016–2020 рр. значення даного показника набагато перевищує критичне, що свідчить про високий рівень загроз платоспроможності України, її боргової стійкості в умовах нарощування зовнішніх боргових зобов'язань.

Відношення міжнародних резервів до зовнішнього державного боргу. Цей показник демонструє достатність міжнародних резервів для погашення зовнішнього державного боргу та характеризує зміну здатності економіки здійснювати платежі з обслуговування

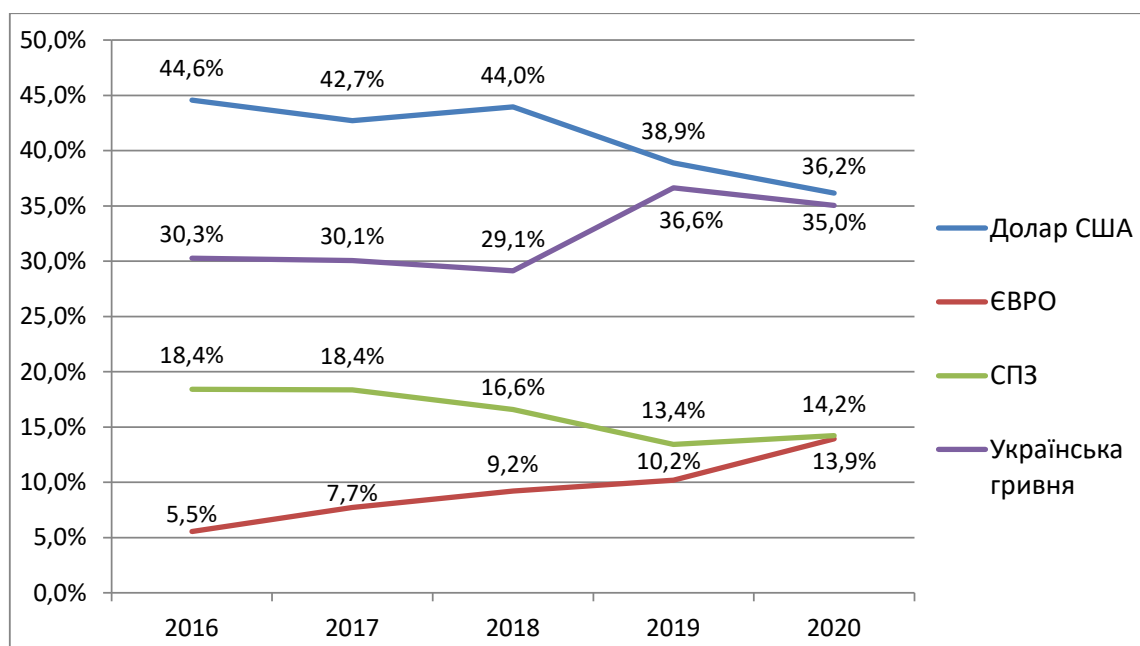

Рис. 2. Структура державного боргу в розрізі валют погашення за 2016–2020 рр., %

Джерело: складено авторами за даними [4]

і погашення зовнішнього державного боргу протягом року. Згідно наведених даних, можемо спостерігати зростаючу тенденцію відношення міжнародних резервів до зовніш-

нього державного боргу з 34,1% у 2016 році до 54,2% у 2020 році, що свідчить про зростання офіційних міжнародних резервів та поліпшення стану платоспроможності дер-

Таблиця 3

Показники боргової безпеки України, 2016–2020 рр.

№	Показник	Нормативне значення	Фактичне значення				
			2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
1	Відношення обсягу валового зовнішнього боргу до ВВП, %	≤40	40,2	42,0	44,0	40,2	42,7
2	Відношення обсягу офіційних міжнародних резервів до обсягу валового зовнішнього боргу, %	>20	34,1	38,4	41,3	51,7	54,2
3	Відношення валового зовнішнього боргу до експорту товарів і послуг, %	≤70	99,1	90,8	85,3	77,0	88,5
4	Відношення боргу міжнародним фінансовим організаціям до зовнішнього боргу, %	≤50	37,9	37,7	33,7	31,4	35,2
5	Відношення погашення й обслуговування державного боргу до доходів бюджету, %	≤45	33,6	59,8	37,8	46,5	47,0
6	Погашення та обслуговування державного боргу до ВВП, %	≤7	8,7	15,9	9,9	11,7	12,0
7	Міжнародні резерви до короткострокового боргу (показник Гвідотті-Грінспена)	≥1	0,97	1,1	1,4	1,6	1,7
8	Державний борг, номінований в іноземній валюті, до валового державного боргу, %	60	69,7	69,9	70,9	63,4	65,0
9	Темпи росту зовнішнього боргу, %		+5,0	+7,4	+3,0	-3,0	+9,8

Джерело: складено авторами на основі [2–4; 5, с. 228–229; 6; 7]

жави на міжнародній арені та рівня боргової безпеки.

Залежність країни-боржника від фінансування міжнародними неурядовими організаціями оцінюється співвідношенням боргу міжнародним організаціям та валового зовнішнього боргу держави. Щодо України, то цей показник показує незначну залежність держави від кредитування цими організаціями, спостерігається зменшення цього показника у динаміці. Значення цього показника протягом досліджуваного періоду не перевищує критичне та мало тенденцію до зниження з 37,9 у 2016 році до 31,4 у 2019 році, однак у 2020 році дещо зросло.

Досить важливим індикатором адекватності міжнародних валютних резервів країни, який також використовується для прогнозування ймовірності криз ліквідності в країнах з нестабільним доступом до ринку капіталу, є показник Гвідотті-Грінспена. Значення показника Гвідотті-Грінспена у 2016 році свідчить про дефіцит міжнародних резервів для покриття короткострокової заборгованості. Позитивним моментом є зростання індикатора протягом аналізованого періоду.

Відповідно до нарощування обсягів державного боргу, зростають і виплати на його погашення та обслуговування, що справляє негативний тиск на видаткову частину державного бюджету. Про збільшення боргового навантаження та зниження можливості обслуговування зовнішнього боргу свідчать і постійно зростаючі відносні показники, які характеризують відношення обслуговування боргових зобов'язань до експорту товарів і послуг, до ВВП та до доходів державного бюджету.

Дещо позитивну тенденцію має показник державного боргу, номінованого в іноземній валюті – знизився з 70,9% у 2017 році до 65,0% у 2020 році. Проте даний показник все ще перевищує критичне значення, що створює додаткові загрози для боргової стійкості та посилює валютні ризики.

Причиною погіршення майже всіх показників боргової безпеки у 2020 році стала криза, спричинена поширенням COVID-19. Зростання бюджетного дефіциту загострило необхідність здійснення державних запозичень. Несприятлива політична ситуація у країні вплинула на відносини із міжнародними фінансовими організаціями, а також обмежений доступ до зовнішніх ринків призвели до рекордного продажу короткострокових та середньострокових ОВДП у 4 кварталі поточного року, який у грошовому еквіваленті склав 73 млрд грн [8]. За

підсумками 4 кварталу 2020 р. вартість короткострокових зовнішніх зобов'язань становила від 1% до 9% в дол. США та 0,1% до 8% у євро; довгострокових – від 1,29% до 9% дол. США та 0,42% до 16% у євро [8].

Сьогодні в Україні впроваджується новий підхід до управління державними запозиченнями, а саме створення Агентства з управління державним боргом України. Відповідну постанову Уряд країни ухвалив у лютому 2020 р. [9].

Створення боргового агентства є однією з умов реалізації Стратегії управління державним боргом у 2019–2022 рр. Моделі управління державним боргом через спеціалізовані державні органи функціонують у країнах Європейського союзу, зокрема Австрії, Бельгії, Нідерландах, Німеччині, Швеції [10].

Висновки. У результаті затяжної економічної депресії, тривалого дефіциту торговельного балансу, незбалансованості бюджету та невваженої політики державного запозичення відбулось значне нарощування обсягу державного та гарантованого державою боргу України, особливо його зовнішньої складової, яка потребує додаткових валютних витрат з обслуговування зобов'язань та створює додаткові загрози для девальвації національної грошової одиниці. наслідками чого є великий обсяг відповідних витрат державного бюджету, звуження джерел державних інвестицій в розвиток та модернізацію економіки тощо.

Проведений аналіз дає змогу зробити висновок про наявність як позитивних, так і негативних тенденцій в управлінні державною заборгованістю. Одним з головних позитивних моментів є скорочення частки зовнішньої заборгованості у структурі державного та гарантованого державою боргу. Обчислені значення свідчать про покращення стану управління державною заборгованістю у 2019 р., а саме не дивлячись на те, що були понесені значні витрати на погашення і обслуговування державного боргу, в цьому році уряду вдалось зупинити зростання загальної суми боргу та зменшити частку боргу, номінованого в іноземній валюті. Негативними тенденціями поки що залишаються значний обсяг боргового навантаження порівняно з доходами державного бюджету та експортом товарів і послуг, істотні видатки на обслуговування державного зовнішнього боргу внаслідок знецінення національної валюти.

Щодо співпраці України з міжнародними фінансово-кредитними організаціями, то вона

має як позитивні, так і негативні наслідки для країни. Позитивним є те, що ці установи надають не лиш кредити, а й фінансову і технічну допомогу, які допомагають владнати як внутрішні кризові ситуації, так і запобігти впливу зовнішніх світових економічних явищ. Негативним є те, що залучення великих позик від міжнародних фінансових організацій призводить до постійного збільшення зовнішніх зобов'язань України.

Негативний вплив на обсяг заборгованості України має її низький кредитний рейтинг, через що позики надаються країні під значно вищі відсотки. Також низький авторитет мають і українські державні облігації в результаті чого вони мають низький попит на світових фінансових ринках. У зв'язку з цим подальше нарощування зовнішнього державного боргу може суттєво сповільнити темпи зростання економіки України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Мировой Атлас Данных. URL: <https://knoema.ru/atlas>
2. Державний борг та гарантований державою борг. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovaniy-derzhavju-borg>
3. Валовий внутрішній продукт (ВВП) в Україні 2021. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>
4. Дані статистики зовнішнього сектору. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external/data-sector-external>
5. Чуй І.Р. Методичні підходи до оцінювання боргової безпеки. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2016. Вип. 26.6. С. 225–231. URL: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2016/26_6/36.pdf
6. Офіційний сайт Державного казначейства України. URL: <http://treasury.gov.ua>
7. Боргова статистика. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/borgova-politika>
8. ОЗДП. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/ozdp>
9. Положення про Агентство з управління державним боргом України : Постанова Кабінету Міністрів України від 12 лютого 2020 р. № 127. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/127-2020-%D0%BF>
10. Середньострокова стратегія управління державним боргом на 2019–2022 роки. URL: https://www.mof.gov.ua/storage/files/MTDS_2019-2022_UKR_v11062019_Final.pdf

REFERENCES:

1. Svitovyi Atlas Danykh. Available at: <https://knoema.ru/atlas>
2. Ministerstvo finansiv Ukrainy [Ministry of Finance of Ukraine]. Derzhavnyi borh ta harantovanyi derzhavoiu borh. [Public debt and state-guaranteed debt]. Available at: <https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovaniy-derzhavju-borg>
3. Valovyi vnutrishnii produkt (VVP) v Ukraini 2021 [Gross domestic product (GDP) in Ukraine 2021]. Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>
4. Ministerstvo finansiv Ukrainy [Ministry of Finance of Ukraine]. Dani statystyky zovnishnoho sektoru [External sector statistics]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external/data-sector-external>
5. Chui, I.R. & Mitsak, O. (2016) Metodychni pidkhody do otsiniuvannia borhovoї bezpeky [Methodological Approaches to Assessing Debt Security]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy* [Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine], vol. 26.6, pp. 225–231. Available at: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2016/26_6/36.pdf
6. Ofitsiyni sait Derzhavnoho kaznacheistva Ukrainy [The official website of the State Treasury of Ukraine]. Available at: <http://treasury.gov.ua>
7. Ofitsiyni sait Ministerstva finansiv [Ministry of Finance of Ukraine]. Borhova statystyka Ukrainy [Debt policy]. Available at: <https://www.mof.gov.ua/uk/borgovapolitika>
8. Ofitsiyni sait Ministerstva finansiv [Ministry of Finance of Ukraine]. OZDP [Eurobonds]. Available at: <https://www.mof.gov.ua/uk/ozdp>
9. Regulations on the Public Debt Management Agency of Ukraine. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of February 12, 2020 № 127. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/127-2020-%D0%BF>
10. Medium-term public debt management strategy for 2019–2022. Available at: https://www.mof.gov.ua/storage/files/MTDS_2019-2022_UKR_v11062019_Final.pdf